

Zundert.

Den 1^{en} Juni 1896 bezocht ik de gemeentekundert. Omstreeks 12.15 van Rucphen vertrokken, kwam ik te ± 1.15 te Zundert aan. Op de grens der gemeente kwam mij eene eerewacht van acht paarden te gemoet. De heeren waren geen beste ruiters; ik moest herhaaldelijk stoppen, opdat ik de eerewacht niet vooruit zou rijden. Toen ik de kom der gemeente naderde, vormde zich langzamerhand een stoet van kruisboogschutters, handboogschutters, harmonie, eerewacht enz. enz. De bevolking was uitgelaten van vroolijkheid; heel Zundert was gevraagd. - Voor het mooie groote raadhuis is een groot ruim plein. Een dochtertje van den wethouder van Ginneken (in het wit gekleed met oranje sjerpe) hield een toespraak (haar door de zusters geleerd) en overhandigde mij een bouquet; daarna stapte ik het Raadhuis op en nam ik in de raadszaal plaats. - De burgemeester (van de Wall) is een fatsoenlijk man; hij heeft echter het buuskruit niet uitgeronden; hij is 45 jaar, ongehuwd en woont met zijne moeder (eene 81 jarige dame) op Walstein, een buiten, gelegen in het gehucht „de Buijs”. Hoewel Zundert Katholiek is, is de burgemeester dat niet. - Het scheen mij toe, dat hij niet veel invloed had op de beide wethouders, en uit zijn spreken leidde ik af, dat hij het in den Raad ook nog al eens moest afleggen! -

De burgemeester is tevens secretaris; als klerk gebruikt hij een zoon van Gommers, den burgemeester van Rysbergen; die jonge Gommers schijnt een knappe jonge man te zijn; hij is gediplomeerd aspirant gemeentesecretaris. - Hij heeft f 200. - als ambtenaar ter secretarie, terwijl de burgemeester hem bovendien ik meer f 350. - geeft van het tractement als secretaris. Daarvoor moet Gommers dan ook het meeste werk doen.

Ik had eene drukke audiëntie; vooreerst de geestelijkheid. De pastoor van Achmaal bepleitte sterk het tot stand komen van een harden weeg van af Zundert over Achmaal naar de Belgische grenzen, in aansluiting met Nieuwmoer.

Zundert.

Der rijtuig had ik tevooren Brimeuhage en Rijsbergen bezocht.
Der treden keerde ik later naar Breda terug.

Ik verleende aandacht aan den ruijshandelaar Pillot, die zich
noogmaals kwam beklagen, omdat de burgemeester bij een raadsverhu-
zing had geijverd voor Zloppenbrouwers, terwijl Pillot ook candidi,
dadel was. Pillot kreeg 50 stemmen en Zloppenbrouwers 270.

Ik achte de bezwaren van Pillot ongegrond, en zeide hem dat.
Daarna kwam Switran, ambtenaar ter secretarie, een zoon
van Dr Switran; bij eventueel vacature zou hij quamen buuge-
meester worden.

Vervolgens C. Victor de Bie, een boomkweker, die vergunning
vroeg om schadelijk ^(vogels) gedichte te schieten in zijne kwekerij; ik
hent gezegd zijne aanvraag schriftelijk te herhalen en vice
den burgemeester in te zenden.

Ten slotte verscheen Pillies, superieur van het Klein Semi-
narie te Wernhoudburg, en Kleuffels, econome aan hetzelfde
seminarie. De zleeren leuamen hunne opwachting maken
en deelden mede, dat ^{op het moment} zijn 20 jongelieden voor de zrisfen
opleidden, meestal Zloppers.

5% onwettige geluorten; 25% gedwongen huwelijken.
Dr Switran heeft bestant als gemeente doctor; op het
oogenblik iser dus noch in Zundert, noch in Kuephen,
noch in Rijsbergen een doctor.

Bij periodieke gemeenteraadsverhuizingen worden
meestal bij candidaatstelling de afstrepende leden ber-
den. Bij de laatste vacature, ontstaan door het ~~afstuden~~
overlijden van den wethouder van Sichel, was er een
heftige strijd bij de stemming. Zloppenbrouwers werd
laen met byzake meerderheid tot lid van den raad gheven;
hij werd laen tevens tot wethouder benaemd.

Wax 1890, laen v. d. Wall tot burgermeester benoemd
werd, ging al het oud archief naar den Bosch; de cata-
logus waat mag komen.

Gemeente heeft haast geen eigendommen. Vooi 70 jaar
boekt het domein de salmeingaderent (ruim 300 zl.) Aan
de gemeente aan, als Zundert de opzandlasten wilde bek-
Zundert wilde niet! Domein verchocht laen alles.
En wordt heel geen herhalings onderwijs gegeven, am.

Zundert.

dat en geen liefhebberij voor is. — Schoolverzuim was
aemvankelijk erg, voorbel door dat de proezen verbaal mit
vervolgd werden; nu gaat het wat beter.

Breedsgebrek wordt in Zundert nergens geleden; er
zijn geen armen. Alser na een overlijden sene beudke,
delink is, kan men het brood haast niet lenigh worden.
De menschen nemen het vaak mede, om er ble geiten
af de varkens mede te roeden!

Meest allen hebben een pr geiten, en een pr varkens; die
buiten de hoorn wonen, baren dien een half, en een afkame
koeien.

Er is sene coöperatieve roambolrefabriek, door stoom ge-
dreeven; gaat zeer goed; verwerkt dagelijks 3000 liter
melk. — Voorille v. d. Wall.

Er is nog sene zeer talrijke landbouwvereniging; 375
leden; bestdt jaarlijks misfelen voor een ton vrachtvoeder,
zandgravel en kunstbest; alles op gehalte en ander
controle.

Den 19 Mei 1900 kwam ik weer in de gemeente. —
van de Wall zit nu alleen; zijne moeder stierf voor 3½ jr. zijn
ongetuubige broer voor zes weken.

Prof. v. d. Slaeven heeft afgedeld met zijne zuster, de we-
deme van der Schalk; illroum v. d. Schalk kreeg Angora
Slaeve; de Prof. kreeg de bloeren.

Mevr. van der Schalk is de weduwe van dien bekende no-
Paris te hiepe, die in der tijd verdrinken werd gevonden
in het Galopewater te Keiden. — Hij is de moeder van de be-
kende socialist, Mevr. Henriette Molant Slalst; deze
laatste heeft geen kinderen, en is, om zich nuttig bezig te
kunnen houden, in haire tegenwoordige eschouwgenels
gevallen. Molant Slalst is ^{een} kunstschilder zonder repu-
thatie; hij zou een deel van het ^{nieuwe} schilderenwerk aan de
trap van de nieuwe Amsterdamsche beurs hebben
uitgevoerd.

Walstein en Angorabane grenzen aan elkaer; zijn
gescheiden door de Turfabant. Burgermeester van de
Wall administrereet voor Mevrouw van der Schalk;

Zundert.

bij klaagt er over, dat mevrouw Kolant zalst zoo conser-
vatief is, zij wil niet laten werken; wil niets voor het volk
doen enz., terwijl ze er zeer goed bij zou zitten.

de slaeren (het huis) is een ophooven dubbel huis; het ligt
vlak aan den groten weg Zundert - Vreesphen, even
voorbij de heberg, het "bluer". — Ten eindje verder,
recht van den weg, nog al een eind van der weg af, ligt
een klooster van paters Cisterciensers. —

Daarvel op de slaeren als op de Breesfelen beide maek
prachtig hout staen; volgens v. de Wall zouden beide
possessies f160.000 of f180.000 waard zijn.

De frambozen cultuur wordt in Zundert nog wel
sterker gedreven dan vroeger; is echter niet meer teven
loonend, door dat niet de groote aanplant ook het scha-
delijke insectenged. zich gelijkelijk vermeerderd heeft.
Als vroeger drie pond frambozen geplukt werden van
een bos, dan kan men thans niet hooger dan een pond,
vooral ten gevolge van den frambozen kever.

Om op een uitgerooid dennenbosch weer dennen welig
aan het groeien te krijgen, wordt de grond volgens de
wijze behandeld: nadat de grond gelijkelijk gelept is wordt
er in het najaar ^{per Hk} 2000 K. G. kalk, 50 c K. G. kaemist, en 500
K. G. thomas slakkenmeel ~~per Hk~~ over gestrooid; kosten
f16. f10 en f10. — Dan in het volgende voorjaar 125
K. G. lupinen voor f12.50. In het najaar worden de lu-
pinen ondergeploegd; dan wordt heere voor f10. kaemist
en voor f10 thomas slakkenmeel gerooid, en dan wordt rogg
gerooid, 3 Z. h. = f15. — Als die rogg wordt in het voor-
jaar weer voor f12.50 lupinen gestrooid. Die rogg is
dan minstens f150 de Z. h. waard. — Als de rogg
gerooid wordt, dan blijven de lupinen staan; —
dan in het najaar de lupinen weer omgeploegd en
enz juist als het voorgaande jaar; — als de rogg voor de
tweede maal gerooid is, worden in het volgend najaar
de lupinen weer omgeploegd, en in den winter plant
men dan de jonge dennetjes op.

Charles van Spinniken, de bekende boomkweker,
wil gaarne het praedicaat "Koninklijk" voeren; hij

Zundert.

gaf mij mandeling enkele inlichtingen, en vulde die later
nog schriftelijk aan.

Den 29 March 1912 kwam ik weer in Zundert; van uit
hotel "de Kroon" te Breda reed ik er per auto heen; later bezocht
ik nog Vreesphen, en keerde van daar naar Breda terug.

Ik verleende aandacht aan Charles van Spinniken, die
kwam bedanken, omdat ik aan zijne kwekerij het praedi-
caat "Koninklijk" bezorgd had; aan notaris de Bie, die de
aendacht kwam vestigen op me door hem met van Oers,
oprandeigenaar te Vreesphen aan G. S. ingezonden request
om een waterleiding, die gedeeltelijk onder Zundert gedeel-
telijk onder Vreesphen ligt, op den legger geplaatst te krijgen;
aan Victor de Bie, die in zijne kwekerij leest van vogels en
Konijnen heeft, en die gaarne wil meepraktijken; en aan
van Biek, compagnon van Jules Sillat, die kwam bedanken,
dat ik hem geholpen had, thans hij met den burgemeester
maatschappij ten kweeg over het plaatsen van schoornijlen
voor de strookruzen fabriek.

De raadsleden waren thans goed over de gemeente verdedd,
ook Achtmaal is thans in den Raad vertegenwoordigd.

De gemeente zorgt thans heelmmaal voor het onderhoud der
waterleidingen, en doet dat, volgens v. de W. heel goed.

In gemeente is een dokter en twee vroedvrouwen; beide
zijn beslist heel goed.

In der tijd is het oud rechterlijk archief opgehaald en naar
den Bosch gebracht; of er toen ook andere oude stukken
mede naar den Bosch gegeven zijn weet men niet; behalve
cloopbaken en derg. zijner geen stukken oud archief
meer aanwezig; den dabalboes is er dan ook niet.

Armoede wordt er in Zundert niet geleden; er is een
oude stichting van Margariet van de Haer van 1450;
bestuurd door den bij delijken pastoor, burgemeester, arm-
meester en heiligen geest meester. Eenige inkomsten
waren de pacht van een boerderij; daarmede konden
25 armen amper besteld worden; thans zijn de gro-
ten van die boerderij afzonderlijk aan de boomkwekers
en verhuurd en brengen f1600 op; daarmede kan

Zundert.

men de verzorging van 14 armen behalen.
De Koornbalerfabriek verwerkt 6000 liter melk daags;
van de Wall is nog Voorzitter. — Ook is hij nog
voorzitter van een bloeiende landbouwvereniging. —
Daarnaast bestaan de een afdeling van den Boeren
bond, en een boeren bank. Vele Boeren zijn lid
zowel van de landbouwvereniging als van den
Boerenbond.

De frambozen cultuur breidt zich sterk uit; vooral in
1911 maakte men goede zaken; Terwijl men in 1910
niet meer dan 5 cent per liter kon maken, behaamt men
in 1911 dertig cent, en loopen de commissiounairs nu
reeds de huizen plat en bieden voor het gewas 1912 vijf
en twintig cent. Over zover men wist, was tot nu toe
nog niemand bereid bevanden om tegen 25 cent het
product 1912 te verkopen; algemeen verwacht men
dat de prijs hooger zal worden.

Den 10^{den} Augustus 1914 kwam ik weer in Zundert.
dert; tevoren was ik in Neerphen geweest.

Wethouder Woppenbroevers is stijf van de rheumatiek;
hij kan niet meer loopen, en houdt zich aan tafel en stoel
vast; treurig om aan te zien.

De leden van den gemeenteraad wonen goed over
de gemeente verdeeld; Achtmaal heeft thans 2 leden. —

Vermaede is in Zundert thans geheel onbekend; er
wordt veel geld verdiend; voortdurend is er 1000 tot
1500 man inhuartiering, hetgeen tal geen bezwaren
aanleiding geeft, en veel geld onder de menschen
brengt. — De frambozen en aardbeien brachten veel geld
op, naar schatting f 250.000 tot f 300.000; — en hen
slatte worden er schotten verdiend met smakkelere.

De boembouwers hebben echter groote reden tot
klaagen; het gaat hen best niet slecht sinds den oorlog; zij
bestanden vooral van de export, en die hield medemacht
op.

v. d. Wall is nog Voorzitter van de Koornbaler fabriek
en van de Landbouwvereniging (500 leden).
(12000 liter melk)

Zundert.

De Waerenleenbank kreeg een harde klap, toen voor
een pr jaren de zaken in de war bleken, een kon verdere
ver was, en de directeur 2 jr gevangenis straf kreeg.
Vele leden van den Waerenbond zijn tevens lid van
de landbouwvereniging.

Gemeente onderhoudt de huaterleidingen goed; zij
besteedt daaraan veel geld.

Burgemeester wordt vervolgd door Jules Billot en
dienst aanhang; op alle mogelijke manieren tracht
Billot hem het leven onaangenaam te maken. Het
artikel in de (Ned. asche) Noordbrabant, dat hij dijk
graaf is van de Aa of Weerij, terwijl hij in dat waters
schap niet st meer stemgerechtigd zou zijn, is ook
van de klike "Billot" afkomstig. — van de Wall stelde
mij een nota ter hand, waartuit luce clarius blijkt,
dat hij stemgerechtigd is, omdat hij daartoe schijft.
lijk is aangewezen door de ll^{ty} tot bevordering van
welstand onder landlieden in Noordbrabant, van
welke maatschappij hij hoofdbestuurslid is.

Den 11 juli 1921 kwam ik weer in Zundert en
in Rijsbergen. —

Burgemeester v. de Wall vierde deser dagen zijn
70de verjaardag. Men had mijne medewerking ge-
raagd om hem een Koninklijke onderscheiding
te bezorgen. Tot mijne bestuuren kan ik die niet ver-
beenen, daarvoor is hij een te groote autooraat. Hij
heeft zeker zijn verdiensten, zowel als burgemeester
als ook als voorzitter van het Waterschap de Oever
Bark. Hij weet zich ^{echter} niet aan te passen; hij weet
het alleen en wil geen overleg plegen met zijn tegen-
standers. In den Raad heeft hij nog amper de
meerderheid tegen 5. Bij de volgende Raads
verkiezing moet hij er zeker onder door. —

Op mijne aandiening verscheen twee raadsleden, om
over den burgemeester een bitteren raad te klagen.
Ik geloof, dat de menschen gelijc hadden; ik heb
hun echter verweeten, dat ze niet hunne klachten bij

Zundert

mijn kwamen, die hoorden niet bij mij, maar bij den Raad. — Toen ik er later den burgemeester over interpelleerde, bleek het, dat er voor de klachten groten deels een goed en grond bestand.

Een van de klachten was, dat burgemeester geen medewerking verleende bij den bouw van woningen door een bouwvereniging. Dat er groote woningnood heerschte bleek wel uit de omstandigheid, dat er thans 4% woningen met Rijks premie zullen worden gebouwd, terwijl de behandeling van nog eenige aanvragen in den hlaag nog niet is afgelopen.

Zet Statenlid Jules Billot is wel een groote stakelbrand, die altijd tegen v.d. Wall roept; maar als de burgemeester niet zoo skil was, zou er veel minder reden zijn om tegen hem te roepen.

Mijne audientie nam zeer veel tijd in beslag; daar door schaat er minder tijd over voor B. en W. dan ik wel gewenscht had. Bovendien is de heer v.d. Wall zeer langzadig, wanneer men hem iets vraagt. —

Den 19 Juni 1925 kwam ik — na in Nijbergen te zijn geweest, weer in Zundert. —

Men is bezig de Raadsaal te restaureren; dat was hard noodig; er was in geen tachtig jaar iets aan gedaan. — Maar het schijnt, wordt dit zaal nu heel behoorlijk.

De secretaris is ook veel te klein, en niet meer voldoende voor de behoeften eener gemeente van 6500. —

Daar zal op den duur de kamer van den burgemeester veel bijgetrokken moeten worden. Spelukkig heeft men achter het Raadhuis nog voldoende bereik, om een bijbouw te kunnen doen plaats hebben.

Een woningnood; daar staan er verschillende leeg.

In den Raad zitten 7 boeren, 5 burgers en 1 arbeider. Er waren geen partijen in de gemeente, tot dat Billot zich daar vestigde. In de groote stakelbrand werd. — Hij deed dit niet zo zeer uit eigen aandrifft.

Zundert

als wel onder den druk van den tegenwoordigen pastoor van Zundert, die het burgemeester van de Wall niet kan vergeven, dat hij Broekstant is. — De vorige Pastoor, een broeder van den Gedeputeerde v. d. Biesen, was in dit opz. zigt veel verstandiger en meer rationabel; toen waren er nooit moeilijkheden en ging alles goed. —

Eene quaestie over schoolbouw in gevolge de onderwijswet 1920 kwam de ^{slechts} verhoudingen verscherpen; als pastoor en burgemeester overleg hadden geplaatst, zou alles zonder moeilijkheden gepleegd zijn geworden. — Men gaf het hevige rezie, waarbij de burgemeester slechts zijn plicht deed, maar waardoor de goede verhoudingen voor goed verstoord werden. Vijf Raadsleden waren voortdurend een hevige oppositie tegen alles, wat van B. en W. of van den burgemeester uitgaat; een zesde Raadslid sluit zich dikwijls bij die vijf aan.

Electriciteitsbedrijf gaf in 1924 een klein voordeelig saldo; sinds is Klein Zundert nog geëlectrificeerd; daar voor werd een garantie gesteld. Vrest nog Ayt. maal; Zundert zal voortloopen renteloos de kosten van de benodigde, 6 k. m. langen kabel voorschieten; Er van de Wall te 3 hlaag, een broer van den burgemeester, eigenaar van Walstein, waar de burgemeester woont, zal f 2500. geven. Men hoort spoedig te helpen te zien.

Een armoede; des winters bijna geen werken; zij kunnen gemakkelijk geholpen worden.

De zuivelabriek gaat goed; v.d. Wall is nog president.

Bijna geen industrie: steenfabriek Vrommen en Co die 3.500.000 steen maakt; een timmerfabriek van Gebrs Traubken gaat nog al goed; gevestigd in de oude wijnsade van Billot; — een kunstmatige demmersaad draagery onder leiding van de Med. bleide 11te gevestigd bij de Med. de Bie. van Tollet en In